

UYQU VAQTIDA EPILEPTIK XURUJI MAVJUD BEMORLARNING KUNDUZGI UYQUCHANLIGINI BAHOLASH

Ilmiy rahbar:

Kalandarova S.X.

Toshkent tibbiyot akademiyasi

Nevrologiya va tibbiy psixologiya kafedrasи assistenti.

G'iyasov A.B

Toshkent tibbiyot akademiyasi 1-son Davolash fakulteti 5-kurs talabasi

Nizomov N.A

Toshkent tibbiyot akademiyasi 1-son Davolash fakulteti 5-kurs talabasi

Xursanova M.O

Toshkent tibbiyot akademiyasi 1-son Davolash fakulteti 5-kurs talabasi

Doniyorov S.T

Toshkent tibbiyot akademiyasi 1-son Davolash fakulteti 5-kurs talabasi

ANNOTATSIYA

Kunduzgi uyquchanlik gipersomniya hisoblanib, dastlabki nevrologik, psixik yoki somatik kasalliklarning darakchisidir. Po'stloq osti ensefalitlari, surunkali intracranial gipertenziya, vertebrobazilliar yetishmovchilik, III qorincha va gipotalamus sohasi o'smalari, endokrin buzilishlar (m: gipoterioz), nerv sistemasi intoksikatsiyalari, toksik va metabolik ensefalopatiyalar gipersomniyaning sababchisi bo'lishi mumkin. Shuningdek, turli dorilarni (m: antikonvulsantlar, antidepressantlar, neyroleptiklar, antigistamin) qabul qilib yurish ham kunduzgi uyquchanlikni chaqiradi. Gipersomniya bemorlar orasida juda ko'p uchraydi. Stress yoki qo'rquvdan keyin ham ba'zida chuqur uyqu buzulishlari yuzaga kelishi mumkin. Kunduzgi uyquchanlik bemorlarda nevrastenik sindrom, obsessive belgilar, kognitiv buzulishlar va boshqa ko'plab simptomlar sababchisi o'laroq, biz nevrologik nuqtai nazardan o'rganib chiqdik.

Kalit so‘zlar

Kunduzgi uyquchanlik, EEG, ESS, Ekonomo letargik ensefaliti, Gipersomniya, Uyqu vaqtidagi epileptik xurujlar, Epvort shkalasi, Astenizatsiya, Politerapiya, Monoterapiya.

Kirish

Hozirgi vaqtida uyqu va epilepsiya o‘rtasida murakkab bog‘liqliklar mavjud. Ma’lumki, uyqu buzilishi epileptik xurujlarni qo‘zg‘atishi mumkin va shu bilan birga, epilepsianing o‘zi ham uyqu tuzilishiga turli xil ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Epilepsiya bilan og‘rigan bemorlar orasida asosiy shikoyatlardan biri uyquning buzilishi va kunduzgi uyquchanlik bo‘lishi mumkin, bu esa, o‘z navbatida, bemorning ish qobiliyatiga va hayot sifatiga sezilarli ta’sir ko‘rsatadi.

Tadqiqot materiallari va usullari

Tadqiqot 4 oy mobaynida Toshkent Tibbiyot Akademiyasi Nevrologiya bo‘limida olib borildi. Tadqiqot davomida biz epilepsiya bilan og‘rigan 30 nafar bemorni olib tekshirdik. Bemorlarni anemneziga ko‘ra kuzatuv amalga oshirildi va alohida guruhlarga olindi. Barcha bemorlarning elektroensefalogrammalari asosida anamnez tasdiqlandi va ularni ham kategoriyalariga muofiq ajratib oldik. Kunduzgi uyquchanlik Epworth shkalasi yordamida baholandi. Bemorlarning o‘rtacha yoshi $26,6 \pm 1,3$ yil.

- Epvort kunduzgi uyqu shkalasi (ESS)

Epvort kunduzgi uyquchanlik shkalasi (ESS) sizning uyqingizning kunduzgi faoliyatga ta’sirini o‘lchash uchun keng qo‘llaniladigan bir qator savollardir. Sinov 1990 yilda Melburnlik (Avstraliya) Dr. Murray Jons tomonidan turli vaziyatlarda uyquchanlik darajasini aniqlash uchun ishlab chiqarilgan. Ushbu so‘rovnomada uyqu buzilishlarini aniqlash uchun yuqori sezuvchanlikka ega: uyqusizlik uyqu apnoesi,narkolepsiya.

Mumkin bo‘lgan reyting darajasi 0 dan 24 ballgacha o‘zgarib turadi.

Norma - 0-3 ball; uyqusizlik - 3-9 ball;

SOAGS - 9-16 ball,

Maxsus kasallik narkolepsiya - miyaning ayrim sohalariga zarar yetkazish bilan bog‘liq genetik irsiy kasalliklar - 16-24 ball.

Natija

- Tekshirilgan bemorlarning 16 nafarida faqat tungi epileptik xurujlar, 14 kishida esa kunning qaysi vaqtidan qat’i nazar, xurujlar sodir bo‘ldi. 83,4% hollarda fokal, 16,6% esa tarqalgan epileptik xurujlar kuzatilgan.

- Elektroensefalogrammada tungi xurujlar bilan og‘rigan 16 bemorning 11 tasida frontal qismda, 3 tasida temporal qismda epileptik fokus qayd etilgan.
- Epvort shkalasi bo‘yicha bemorlarni o‘rganish shuni ko‘rsatdiki, tekshirilgan 22 bemorda kunduzgi uyquchanlik ko‘paygan, 8 nafarida o‘zgarishlar aniqlanmagan.
- Epileptik xurujlar turi bo‘yicha kunduzgi uyquchanlik ko‘rsatkichlarining qiyosiy tahlili yuqoriroq ekanligini aniqlandi. Fokal epileptik xurujli bemorlarda tarqalgan epileptic xurujlar bilan solishtirganda ko‘rsatkichlar (mos ravishda 10,6 va 8,7 ball).
- Tungi epileptik xurujli bemorlar guruhida kunduzgi uyquchanlik 11,4 ballni, qiyosiy guruhda esa 7,9 ballni tashkil etdi.
- Bundan tashqari, ishlatiladigan antiepileptik dorilar miqdori ham kunduzgi uyquchanlikning og‘irligiga ta’sir qildi. Shunday qilib, ikki yoki undan ortiq preparatlarni qabul qilgan bemorlarda yuqori ko‘rsatkich kuzatildi. monoterapiya bilan og‘rigan bemorlarga qaraganda. Kunduzgi uyquchanlik (mos ravishda 11,2 va 9,7 ball).

Xulosa

Shunday qilib, tadqiqot shuni ko‘rsatdiki, kunduzgi uyqu buzilishining og‘irligi va darajasi epileptik xuruj turiga, epileptik xurujlarning "uyqu-uyg‘onish" sikli nisbatiga bog‘liq. Epilepsiya bilan og‘rigan bemorlarda kunduzi haddan tashqari uyquchanlikning keng tarqalnligi ushbu muammoning muhimligini ko‘rsatadi.

Shu sababli, ushbu muammoning sabablarini o‘z vaqtida bartaraf etish, konservativ terapiyani korrektsiya qilish va shunga mos ravishda epileptik xurujlarni nazorat qilish, kunduzgi uyquchanlikning og‘irligini sezilarli darajada kamaytiradi va natijada bemorlarning hayot sifatini yaxshilaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- 1) Адам С., Скотт С., Дайн О. От симптома к диагнозу (пер. с англ.). – М., 2008. 816 с.
- 2) Ибодуллаев З.Р. Асаб қасалликлари. Дарслик. – Тошкент, 2014й. 1000б.
- 3) Неврология [матн]: илмий-оммабоп / З.Ибодуллаев. – Ташкент: Akademnashr, 2017. – 307 б.
- 4) Katzung B.G., Trevor A.J. Basic and Clinical Pharmacology 13th Edition, McGraw-Hill Education / Medical New York.; 2014. 1216 p.
- 5) Louis E.D., Mayer S.A., Rowland L. P. Merritt’s neurology /Thirteenth edition. Lippincott Williams & Wilkins Philadelphia: 2010., 1407 p.
- 6) Westover M.B. Pocket Neurology (Pocket Notebook Series) Second edition/ New York.; 2016. 328 p.
- 7) <https://www.msdmanuals.com/medical-calculators/EpworthSleepScale-ru.htm>